ПЕТЕР МАДЯР ВИВІВ УГОРЩИНУ З ПОЛІТИЧНО-ГУМАНІТАРНОГО ГЛУХОГО КУТА, У ЯКИЙ ЇЇ ЗАГНАЛИ ВІКТОР ОРБАН І МОСКВА

Віктор БЕДЬ
Науково-дослідний інститут
стратегічних та політико-правових досліджень
Карпатського університету імені Августина Волошина

м. Ужгород
04 червня 2026 р.

ПОДОЛАННЯ ШТУЧНОГО КОНФЛІКТУ

3 червня 2026 року прем'єр-міністр Угорщини Петер Мадяр офіційно заявив про досягнення між Угорщиною та Україною домовленостей щодо розширення мовних, освітніх, культурних і політичних прав угорської національної меншини на Закарпатті та про готовність Будапешта, за умови виконання Україною взятих зобов'язань, погодитися на відкриття першого переговорного кластера щодо вступу України до Європейського Союзу.

Ця заява викликала неоднозначні оцінки. Одні поспішили оголосити її «перемогою Угорщини над Україною», інші — «капітуляцією Будапешта». Насправді ні перше, ні друге не відповідає реальному змісту подій.

Головне, що відбулося, — це фактичне подолання політичного і гуманітарного протистояння між Україною та Угорщиною, яке роками штучно підтримувалося урядом Віктора Орбана та використовувалося як інструмент політичного тиску на Україну, блокування її європейської інтеграції та, об'єктивно кажучи, працювало на користь геополітичних інтересів Москви.

Протягом майже десяти років питання угорської меншини на Закарпатті було перетворене на механізм політичного шантажу. Будь-які кроки України до Європейського Союзу чи НАТО супроводжувалися погрозами блокування, а тема захисту прав угорців дедалі частіше використовувалася не як гуманітарне питання, а як інструмент зовнішньополітичного впливу.

Саме тому головний зміст заяви Петера Мадяра полягає не лише у питаннях мови чи освіти, а у фактичному визнанні безперспективності попередньої конфронтаційної політики Будапешта щодо України.

Сьогоднішня політична влада Угорщини фактично заявила про готовність припинити багаторічне блокування українського шляху до Європейського Союзу та перейти до конструктивного діалогу.

Це є позитивним сигналом як для України, так і для самої Угорщини.

УКРАЇНА НЕ ПРОГРАЛА — УКРАЇНА ВИСТОЯЛА

Водночас принципово важливо наголосити: Україна у цій ситуації не програла.

Попри майже десятирічний політичний тиск, блокування та шантаж з боку режиму Віктора Орбана, Україна не відмовилася від державної української мови, не поступилася суверенітетом, не допустила жодних форм політичної чи територіальної автономізації Закарпаття за етнічною ознакою та зберегла свої фундаментальні національні інтереси.

Саме тому нинішні домовленості слід розглядати не як поступку України, а як результат того, що Україна вистояла.

Разом із тим Україні не слід ні виправдовуватися, ні погоджуватися на нав'язування будь-яких зовнішніх умов, які суперечать її суверенітету та національним інтересам.

Україна була, є і буде однією з найбільших демократичних держав Європи. Українська нація довела свою життєздатність у боротьбі проти російської агресії. Майбутнє України об'єктивно пов'язане з членством у Європейському Союзі та НАТО. Цей процес може бути швидшим або повільнішим, але його історичний напрям уже визначений.

Дружні відносини між Україною та Угорщиною є важливими та потрібними. Однак варто чесно визнати, що вони потрібні не лише Україні. У значній мірі вони ще більше потрібні самій Угорщині.

Україна є великою європейською державою зі значним людським, економічним, транспортним, енергетичним і безпековим потенціалом. Для Будапешта конфронтація з Україною ніколи не була стратегічно вигідною. Тому нинішній відхід від орбанівської політики конфронтації, блокування та демонстративної непоступливості є проявом політичного прагматизму та здорового глузду.

ПРАВА МЕНШИН ТА НАЦІОНАЛЬНІ ІНТЕРЕСИ УКРАЇНИ

Україна не заперечувала, не заперечує і не повинна заперечувати права національних меншин. Так само безпідставними є твердження про нібито системне порушення прав угорської національної меншини на Закарпатті. Упродовж усього періоду незалежності України угорська громада мала і продовжує мати широкі можливості для збереження своєї національної ідентичності, розвитку освіти, культури, релігійного життя та використання рідної мови. Предметом дискусії були окремі питання державної мовної політики та інтеграції громадян України угорського походження в загальноукраїнський суспільний простір, але не заперечення чи скасування їхніх національних прав.

Громадяни України угорського походження мають повне право на збереження своєї національної ідентичності, культури, традицій, рідної мови, релігійного життя та освіти.

Саме так функціонує демократична європейська держава.

Проте права національної меншини не можуть використовуватися як інструмент зовнішнього політичного впливу або підриву української державності.

ЗАКАРПАТТЯ: БЕЗ СЕПАРАТИЗМУ ТА ЗОВНІШНЬОГО ВПЛИВУ

Українське Закарпаття було, є і буде невід’ємною складовою єдиної суверенної Держави України. Понад 85 відсотків населення краю становлять етнічні українці. Саме представники української нації є автохтонною більшістю Закарпаття.

Наявність історично проживаючих національних меншин — угорців, румунів, ромів, словаків, чехів, німців, євреїв та інших етносів — є багатством регіону, але не може бути підставою для будь-яких територіальних претензій, політичних спекуляцій, штучного сепаратизму чи зовнішнього втручання.

Жодний сепаратизм на Закарпатті не має майбутнього. Так, зокрема, не має майбутнього так званий «політрусинський» проєкт, який у різні роки підтримувався та використовувався Москвою й окремими політичними колами Будапешта чи Братислави. Так само не має майбутнього й будь-який угорський етнополітичний сепаратизм. Українська нація, українська держава та переважна більшість жителів Закарпаття цього не допустять.

Окремої уваги заслуговує діяльність окремих пробудапештських структур на Закарпатті, насамперед Товариства угорської культури Закарпаття (КМКС), Демократичної спілки угорців України (УМДС), а також створених за їх участю політичних партій — «КМКС» Партія угорців України та Демократична партія угорців України.

Саме ці структури протягом багатьох років активно використовувалися режимом Віктора Орбана, який у низці міжнародних питань фактично взаємодіяв в одному політичному напрямку з тоталітарним путінським режимом Москви, для здійснення політичного впливу на Закарпатті та Україну загалом.

Через зазначені організації систематично формувався конфліктний порядок денний навколо нібито масових або системних порушень прав угорської національної меншини на Закарпатті, хоча об'єктивні факти таких тверджень переважно не підтверджували.

Саме через діяльність цих структур на рівні окремих інституцій Європейського Союзу, міжнародних організацій та європейського політичного середовища роками поширювався значною мірою викривлений і політично заангажований наратив щодо України, її мовної політики, освітньої системи та міжнаціональних відносин.

Паралельно здійснювалися спроби формування в частини громадян України угорського походження подвійної політичної лояльності, посилення їхньої залежності від політичних рішень Будапешта, збереження їх у відокремленому угорськомовному суспільному просторі та перешкоджання їхній повноцінній інтеграції в українське державне, політичне та культурне життя.

У низці випадків діяльність цих структур об'єктивно сприяла поширенню настроїв відокремленості, формуванню атмосфери недовіри між українською більшістю та частиною угорської громади Закарпаття, а також створювала додаткові можливості для використання міжнаціональної тематики у гібридних операціях Російської Федерації проти України.

Саме тому подальша діяльність будь-яких громадських чи політичних структур, пов'язаних із захистом прав національних меншин, повинна здійснюватися виключно в інтересах громадян України, на основі Конституції України, принципів державного суверенітету, територіальної

цілісності, міжнаціональної злагоди та добросусідських українсько-угорських відносин.

Усі громадські та політичні структури, які діють на території України, повинні безумовно діяти в межах Конституції України та українського законодавства і не можуть використовуватися як інструменти реалізації інтересів іноземної держави.

МОВНЕ ГЕТТО ЯК ШЛЯХ ДО ДЕМОГРАФІЧНОГО ЗНИКНЕННЯ

Однак існує ще одна проблема, про яку багато років воліли не говорити ні в Києві, ні в Будапешті.

Йдеться про політику фактичного утримання значної частини громадян України угорського походження в окремому угорськомовному освітньому та суспільному просторі — від дитячого садка до школи, від школи до університету, від університету до громадсько-політичних структур.

Формально це подавалося як захист національної ідентичності.

Насправді ж така модель часто створювала мовний бар’єр між громадянами України угорського походження та українською державою.

Недостатнє володіння державною українською мовою автоматично звужує можливості людини для навчання, професійного розвитку, державної служби, політичної діяльності та повноцінної реалізації своїх конституційних прав.

Тому справжній захист угорської меншини полягає не в ізоляції, а в інтеграції без асиміляції. Громадяни України угорського походження повинні мати можливість одночасно зберігати свою етнічну ідентичність та бути повноцінними громадянами України. Інакше виникає інший небезпечний процес.

За різними незалежними оцінками, включаючи оцінки окремих угорських експертів, чисельність угорської громади Закарпаття за останні десятиліття істотно скоротилася. Якщо за Всеукраїнським переписом 2001 року йшлося приблизно про 150 тисяч осіб, то нині, у 2026 році, фактична чисельність громадян України угорського етнічного походження на Закарпатті може становити близько 50 тисяч осіб або навіть менше.

Причинами стали масова трудова міграція, спрощене отримання другого угорського громадянства, російсько-українська війна, виїзд молоді до країн Європейського Союзу, демографічне старіння та природне скорочення населення.

Тому жорстка політика мовно-культурної ізоляції не зміцнює угорську громаду Закарпаття, а фактично послаблює. Вона прискорює її скорочення.

І якщо така політика триватиме надалі, то через певний час угорська меншина ризикує втратити значну частину свого реального демографічного потенціалу на Закарпатті.

ПЕРЕМОГА ЗДОРОВОГО ГЛУЗДУ

Саме тому результати переговорів між Україною та Угорщиною слід оцінювати тверезо, відповідально та стратегічно.

Для України це є суттєвим дипломатичним успіхом. Фактично розблоковується один із найважливіших стратегічних напрямків розвитку Української держави — подальше просування до повноправного членства в Європейському Союзі. Саме цей напрямок роками безпідставно блокувався режимом Віктора Орбана, який використовував питання угорської національної меншини як політичний інструмент тиску на Україну та реалізовував політику, що об'єктивно відповідала інтересам путінського режиму Москви.

Для нової влади Угорщини це також досягнення, оскільки вона продемонструвала здатність до конструктивного діалогу, політичного реалізму, засвідчила намір мати добросусідські міжнародні відносини з Україною та реалізовувати себе як належного члена Європейського Союзу, який розвивається на основі демократії, верховенства права та поваги до міжнародного права.

Отже, маємо не «перемогу Угорщини над Україною» і не «капітуляцію України», а завершення тривалого періоду політичного протистояння, штучно підтримуваного режимом Віктора Орбана та вигідного насамперед Москві.

Україна зберегла свої принципові державні позиції, не поступилася суверенітетом, державною мовою чи українським Закарпаттям.

Угорщина отримала можливість заявити про захист угорської національної меншини та повернутися до конструктивних відносин з Україною і Європейським Союзом.

Саме тому головним результатом цих домовленостей стала не перемога однієї сторони над іншою, а перемога політичного реалізму над конфронтацією, діалогу над блокуванням і європейської перспективи над політикою взаємного протистояння.

Маємо завершення одного з найбільш штучних, політично мотивованих та зовнішньо підігріваних конфліктів у новітній історії українсько-угорських відносин.

Водночас сучасна Угорщина та її нова політична влада на чолі з Петером Мадяром продемонстрували здатність знайти розумний, дипломатичний і європейський вихід із політично-гуманітарного глухого кута, у який українсько-угорські відносини протягом багатьох років заганяла конфронтаційна політика Віктора Орбана, що об'єктивно працювала на користь геополітичних інтересів Москви.

І найголовніше — маємо ще один крок до майбутнього України як повноправного члена Європейського Союзу, а згодом і Північноатлантичного Альянсу.

Україна не програла.

Україна вистояла.

Україна зберегла свої принципові позиції.

Україна продовжує впевнено рухатися до свого європейського майбутнього.

Матеріал підготовлено на основі аналізу офіційної заяви прем’єр-міністра Угорщини Петера Мадяра від 3 червня 2026 року, повідомлень українських та міжнародних засобів масової інформації, експертних оцінок, публічних матеріалів щодо українсько-угорських переговорів, прав національних меншин, процесу європейської інтеграції України та сучасного стану українсько-угорських відносин.